

**Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej
„Od Lublina do Lizbony – 15 lat Polski w strefie Schengen.
Korzyści dla społeczeństwa obywatelskiego”
27 kwietnia 2023 roku**

ANNA SZACHOŃ-PSZENNY

Dr, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
e-mail: szanna@kul.pl

Dnia 27 kwietnia 2023 r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Od Lublina do Lizbony – 15 lat Polski w strefie Schengen. Korzyści dla społeczeństwa obywatelskiego”. Konferencja stała się okazją do podsumowania 15. rocznicy pełnego włączenia Polski do strefy Schengen.

Organizatorami byli: Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (KUL), Fundacja Konrada Adenauera w Polsce, Instytut Nauk o Polityce i Administracji KUL, Instytut Ekonomii i Finansów Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (UMCS), Polskie Towarzystwo Studiów Europejskich (PTSE) Oddział Lubelski, Koło Naukowe Stosunków Międzynarodowych KUL, Stowarzyszenie Edukacji i Badań Międzynarodowych ERIA oraz Fundacja Rozwoju KUL.

Celem organizatorów konferencji było stworzenie przestrzeni do dyskusji naukowców i praktyków na temat „obszaru bez granic” po 15 latach od największego pełnego rozszerzenia strefy Schengen na granice lądowe, morskie i powietrzne o Polskę i 8 innych państw członkowskich Unii Europejskiej (UE): Słowację, Czechy, Węgry, Słowenię, Litwę, Łotwę, Estonię i Malte. Główna tematyka dotyczyła oceny 15 lat członkostwa Polski w strefie Schengen, które umożliwiło swobodne przemieszczanie się po „Europie bez granic” od Lublina do Lizbony. O wadze, jaką organizatorzy nadali problematyce strefy Schengen oraz jej znaczeniu dla społeczeństwa obywatelskiego, świadczy ujęcie paneli w wymiarze naukowym i praktycznym. Panel pierwszy naukowy „«Obszar bez granic» – wymiar polityczny, prawny, społeczny, ekonomiczny” stanowił dyskusję przedstawicieli środowiska akademickiego zajmujących się strefą Schengen w wymiarze

naukowym. Panel drugi praktyczny „Strefa Schengen – doświadczenia służb na granicy wschodniej” był spotkaniem eksperckim przedstawicieli administracji publicznej (m.in. Straży Granicznej, Krajowej Administracji Skarbowej), którzy przedstawili doświadczenia służb na granicy wschodniej strefy Schengen z perspektywy 15 lat jej funkcjonowania. Prelegenci obu paneli podsumowali naukowo-praktyczne aspekty członkostwa Polski i innych państw w strefie Schengen w kontekście korzyści dla społeczeństwa obywatelskiego oraz wpływu na bezpieczeństwo wewnętrzne UE. Jednocześnie określili też najnowsze wyzwania strefy Schengen i formułowali postulaty *de lege lata* oraz *de lege ferenda* odpowiadania na kryzysy, przed jakimi stoją państwa strefy Schengen na wschodniej granicy zewnętrznej. Na konferencji przedstawiona została także inicjatywa naukowa powstała po włączeniu Polski do strefy Schengen, jaką jest lubelska szkoła transgraniczna. Konferencja w ramach seminariów Adenauera była wspólną, kolejną inicjatywą – przedsięwzięciem realizowanym z Instytutem Nauk o Polityce i Administracji KUL oraz Instytutem Ekonomii i Finansów UMCS.

Radę Naukową konferencji tworzyli zarówno polscy, jak i zagraniczni naukowcy: prof. dr hab. Wiesław Czyżowicz (Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji), prof. dr hab. Artur Gruszcak (Uniwersytet Jagielloński), dr hab. Ewa Gwardzińska, prof. SGH (Szkoła Główna Handlowa), dr hab. Marcin Kosienkowski, prof. KUL, prof. dr hab. Artur Kuś (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), dr hab. Agnieszka Łukasik-Turecka, prof. KUL, Assoc. Prof. Claudio Melchior (University of Udine, Włochy), Assoc. Prof. Francesco Pira (University of Messina, Włochy), dr hab. Beata Piskorska, prof. KUL, Assoc. Prof. Nicola Strizzolo (University of Teramo, Włochy), prof. dr hab. Paweł Turczyński (Uniwersytet Wrocławski) oraz dr hab. Jacek Wołoszyn, prof. KUL.

Komitet Organizacyjny pod przewodnictwem dr Anny Szachoń-Pszenny (KUL) tworzyli: dr hab. Piotr Witkowski, prof. UMCS, dr Agnieszka Zaręba (KUL) oraz dr Aneta Bąk-Pitucha (KUL). Patronat medialny nad konferencją sprawowało Nowe Radio, gdzie konferencja została wcześniej zapowiedziana, a następnie podsumowana. Konferencja odbyła się stacjonarnie, ale posiadała streaming na YouTube i połączenie na platformie MS Teams.

Uroczystego otwarcia ogólnopolskiej konferencji naukowej dokonała dr hab. B. Piskorska, prof. KUL, prorektor ds. studentów, doktorantów i rozwoju KUL oraz prezes PTSE Oddział Lubelski.

Konferencja składała się z panelu naukowego i praktycznego, z których każdy zakończył się dyskusją. Panel pierwszy naukowy moderowała

dr A. Zaręba. Prelegenci wygłosili następujące referaty: prof. dr hab. Andrzej Miszczuk (UMCS) – *Transformacja uwarunkowań współpracy transgranicznej w procesie integracji europejskiej*; dr hab. Anastazja Gajda, prof. SHG – *Stosowanie najnowszych technologii na granicach zewnętrznych UE*; dr hab. Anna Moraczewska, prof. UMCS – *Analiza ryzyka dla strefy Schengen na podstawie doświadczeń 15 lat funkcjonowania*; dr hab. Maciej Cesarz (Uniwersytet Wrocławski) – *Zmiany w polityce wizowej UE po rozszerzeniu strefy Schengen*; dr A. Szachoń-Pszenny – *Zmiana funkcji wschodniej granicy UE w perspektywie strefy Schengen i wojny w Ukrainie*. Poruszane tematy pokazywały z jednej strony wielowymiarowe przemiany na wschodniej granicy zewnętrznej strefy Schengen na podstawie doświadczeń 15 lat funkcjonowania, z drugiej wskazywały na nowe wyzwania, z którymi mierzy się aktualnie Polska i cała UE w związku ze złożoną sytuacją na granicy wschodniej UE. Rozpoczynając od etapów rozwoju i funkcji granicy oraz wyzwań w obszarach przygranicznych, przedstawiono innowacyjne zagadnienia: sztuczna inteligencja na granicy, nowe metody analizy ryzyka, wyzwania w zakresie polityki wizowej, zmiana funkcji wschodniej granicy UE w perspektywie wieloaspektowych wyzwań powodowanych wojną w Ukrainie. Panel zakończył się merytoryczną dyskusją rozwijającą powyższe zagadnienia. Po jej zakończeniu dr hab. P. Witkowski, prof. UMCS i dr A. Szachoń-Pszenny zaprezentowali ideę i szeroki dorobek naukowy lubelskiej szkoły transgranicznej, zapraszając naukowców i wszystkich zainteresowanych do współpracy.

Moderującym panel drugi – praktyczny był dr Ryszard Suduł, były przewodniczący grupy roboczej Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej (NOSG) ds. Schengen (Uniwersytet Rzeszowski). Prelegenci w tym panelu wygłosili następujące referaty: dr Stanisław Dubaj, były przewodniczący grupy roboczej NOSG ds. UE (Akademia Zamojska) – *Zmiana struktur i zadań Straży Granicznej po wejściu do strefy Schengen*; dr hab. P. Witkowski, prof. UMCS, były dyrektor Izby Celnej w Białej Podlaskiej – *Reorganizacja polskiej administracji celnej w europejskim procesie integracyjnym*; dr Iryna Kozak-Balaniuk (KUL) – *Zmiany dotyczące wjazdu i pobytu cudzoziemców przed i po rozszerzeniu strefy Schengen*; Paweł Prokop (Fundacja Inicjatyw Menedżerskich i Polsko-Ukraińska Izba Gospodarcza) – *Przeobrażenia obsługi granicznej w ocenie przedsiębiorców*; młodszy inspektor Bogusław Gromadzki, zastępca dyrektora Izby Administracji Skarbowej w Lublinie ds. cła i granicy – *Aktualne uwarunkowania kontroli celnej na wschodniej granicy Unii Europejskiej*; dr Justyna Marzec (UMCS) – *Mechanizmy wczesnego ostrzegania w wielowymiarowym zarządzaniu granicami zewnętrznymi Unii Europejskiej*. Zmiany

zadań i reorganizacja administracji granicznej i celnej po wejściu do UE i strefy Schengen przedstawione przez byłych i obecnych funkcjonariuszy Straży Granicznej i Służby Celno-Skarbowej oraz wyzwania z perspektywy przedsiębiorców czy cudzoziemców były okazją do podsumowań, a także przedstawienia nowych zadań i interesujących wniosków. Poruszana przez praktyków tematyka okazała się na tyle ciekawa, że wywołała niekończącą się dyskusję panelową z licznymi pytaniami od uczestników spotkania. Wskazuje to, że problematyka konferencji jest tak aktualna, iż będzie kontynuowana podczas kolejnych spotkań naukowców i praktyków.